

Koulupudokkuuden ja työttömyyden yhteys rikollisuuteen

Erikoissuunnittelija Markus Alanko
Oikeusministeriö
Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö

Esitys pohjautuu Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin yliopistotutkija Mikko Aaltosen tutkimukseen ja HAASTE –lehteen kirjoittamaan artikkeliin (Haaste 1/2011)

Laaja rekisteriaineisto

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (nykyinen KRIMO) vuonna 2008 aloittama rekisteritutkimusprojekti *Suomalaisen rikoskäyttämisen riskitekijät* tuotti perustietoa eri väestöryhmien todennäköisyydestä syyllistyä rikoksiin.

Aineistossa 150 000 ihmisen satunnaisotokseen on yhdistetty tietoja mm. henkilön sosioekonomisesta asemasta (koulutus, ammatti, tulot) sekä tietoja rikollisuudesta noin kymmenen vuoden ajalta.

Nuorten aikuisten ikäryhmässä peruskoulun jälkeisen koulutuksen puuttuminen ja pitkä työttömyys ovat vahvimpia rikollisuutta ennustavia tekijöitä.

Koulutuksen ja työttömyyden yhteyttä tuomioihin (2005–2008) eri rikoslajeissa selittävä logistinen regressiomalli. 19–30-vuotiaat miehet ja naiset. Lukumäärä (N), prosenttiosuus (%) ja ristitulosuhteet (odds ratio).

MIEHET	N	%	VÄKIVALTA	RATTIJUOPUMUS	OMAIUUUSRIKOS
koulutus					
lukio tai korkeampi	5820	37,9	1,0	1,0	1,0
ammattikoulu	6315	41,1	2,3*	3,3*	2,4*
peruskoulu	3230	21,0	8,2*	9,6*	14,0*
työttömyys 1999–2004					
ei työttömyyttä	9145	59,5	1,0	1,0	1,0
alle 1 vuosi	4242	27,6	1,9*	1,7*	2,3*
1–2 vuotta	1005	6,5	2,8*	2,5*	4,0*
2+ vuotta	973	6,3	4,5*	3,1*	6,8*
NAISET	N	%	VÄKIVALTA	RATTIJUOPUMUS	OMAIUUUSRIKOS
koulutus					
lukio tai korkeampi	7392	50,4	1,0	1,0	1,0
ammattikoulu	5119	34,9	2,5	2,2*	1,0
peruskoulu	2164	14,7	24,8*	6,3*	10,4*
työttömyys 1999–2004					
ei työttömyyttä	8035	54,8	1,0	1,0	1,0
alle 1 vuosi	4657	31,7	1,5	0,6*	1,4
1–2 vuotta	1206	8,2	6,0*	2,1*	3,0*
2+ vuotta	776	5,3	4,8*	2,2	4,8*

* ero vertailuryhmään ("lukio tai korkeampi" / "ei työttömyyttä") tilastollisesti merkitsevä 95% luottamustasolla

Heikossa asemassa olevien joukosta löytyy siis enemmän rikoksiin syyllistyviä, mutta lisäksi heidän joukossaan on enemmän toistuvasti rikoksia tekeviä henkilöitä.

Väkivaltarikollisuuden osalta vaikuttaa siltä, että erityisesti törkeään väkivaltaan (rikosnimikkeenä törkeä pahoinpitely tai henkirikoksen yritys) syyllistyvät nuoret aikuiset ovat hyvin usein matalasti koulutettuja, pitkään työttömänä olleita miehiä.

Väkivallan uhritkaan eivät nuorten aikuisten ikäryhmässä valikoidu sattumanvaraisesti: koulutus ja työttömyys ovat lähes yhtä vahvassa yhteydessä törkeään väkivallan uhriksi joutumiseen kuin tekemiseen. Törkeimmän väkivallan uhreilla on myös usein omaa väkivaltarikostaustaa

Sosioekonomisen aseman yhteys rikollisuuteen ei rajoitu ainoastaan nuoriin. Nuorten aikuisten ikäryhmässä koulutus ja työttömyys ovat parempia mittareita sosioekonomiselle asemalle kuin ammattiasema tai tulot.

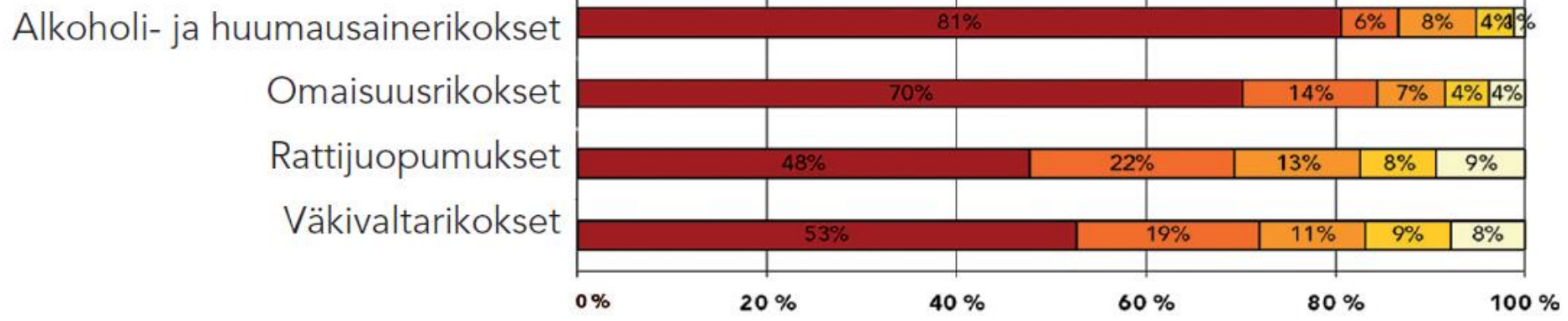
Yli 30-vuotiailla tulot ja ammattiasema alkavat vakiintua ja kuvaavat täten paremmin sosioekonomista asemaa. Kuviossa 1 (seuraava dia) on havainnollistettu tulojen ja rikoskäyttämisen välistä yhteyttä kahdessa ikäryhmässä (19–30-vuotiaat ja 31–50-vuotiaat).

Kuvio 1. Vuosina 2005–2006 eräistä rikoksista tuomittujen jakautuminen tulokvinttileihin (ansio- ja pääomatulo vuonna 2004). Henkilön tulokvintiilin määrittelyssä on huomioitu ikä ja sukupuoli.

19–30-vuotiaat

31–50-vuotiaat

■ 1. kvintiili (pienimmät tulot) ■ 2. kvintiili ■ 3. kvintiili ■ 4. kvintiili ■ 5. kvintiili (suurimmat tulot)

Jos tuloilla ja rikoksilla ei olisi mitään yhteyttä, olisivat kaikki esitetyt kvintiilit yhtä suuria (20 %) eli rikollisuuden todennäköisyys olisi yhtä suuri kaikissa tuloluokissa. Näin ei kuitenkaan ole.

Lisätietoja aiheesta:

Aaltonen, Mikko (2010): Nuorten aikuisten koulupudokkuus, työttömyys ja väkivaltarikollisuus – väkivallan tekijät ja uhrin kansallisesti edustavan rekisteriaineiston valossa. Oikeus 39(3)

Aaltonen, Mikko & Hinkkanen, Ville & Kivivuori, Janne & Sirén, Reino (2008): Risk Factors of Violence in Finland: A Register Based Study. National Research Institute of Legal Policy. Research Brief 6/2008